

Güvenli (!) İnternet'te 2. Perde...

Yrd. Doç. Dr. Kökten Ulaş Birant
DEÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

22 Ağustos sendromu olarak tanınan, "Türkiye'de internetin kapanışı" sloganı ile sokaklara inen Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) Güvenli İnternet yönetmeliği, bilgisayar ve internet konusunda araştırmacı kişilerin epey tepkisini çekmişti. Gerek internet eylemleri, gerek sokak eylemleri, gerekse açılan davalar sonucunda, 04 Ağustos 2011 tarihi itibarıyla İletişim Kurul'u kararı yayınlandı. Yapılan toplantılar sonucunda Yönetmelik taslağının değiştirilmesi ve (belki de daha önemlisi) 10 gün süre verilmiş olsa da, bu konuda görüş toplanması kararları olumlu sonuçlar. Peki bu kez 22 Kasım 2011'de yürürlüğe girecek yeni Yönetmelik taslağı neler getiriyor ve 253 sayılı Bülten'de tanımladığımız "Kötümserin Soruları"na cevap veriyor mu?

_Bir profile dahil olmak zorundayız...

İlk hazırlanan yönetmelik içerisinde tüm internet kullanıcılarının mutlaka bir profil içerisinde tanımlanması gerekliliği bulunmaktaydı. Bu da "herhangi bir kısıtlaması olmasa da", kullanıcının tüm hareketlerinin takip edilmesini yasal kılıyordu. Ancak yeni yönetmelik ile kullanıcılar öncelikle "Güvenli İnternet Hizmeti" talep edenler ve etmeyenler olarak

ikiye ayrılmaktalar. Ayrıca bu hizmeti talep etmek dışında kalan tüm durumlar da talep edilmemesi olarak yorumlanıyor. Bu da tüm kullanıcıların özellikle istemeleri dışında sistem dışında kabul edilmeleri anlamına geliyor. Sonuç olarak yasaya yönelik ilk tepkilere neden olan karar ortadan kaldırılmış. (Bu duruma ek olarak Profillerdeki bir mantık hatası daha ortadan kaldırılmış durumda. Nedeni anlaşılamayan "Yurtiçi" profili de kaldırılmış ve hizmeti talep eden internet kullanıcılarına "Aile" ve "Çocuk" olmak üzere 2 profil sunulmasına karar verilmiş.) (Kötümserin Paranoyası: Sonuçta profileme başladığına göre, tüm kullanıcıların takip edilmeyeceğini kim garanti edebilir?) (İyimserin Cevabı: Bu paranoya yasadışı bir durumu ifade ediyor. Şu anda yasadışı bir hareket yapmakla, yönetmelik sonrası yapmak arasında bir fark olmadığına göre bu başlık altında tartışmak anlamsız.)

_Profil sistemi dışına çıkmak isteyenlerin tekniklerini öğrenmek ve karşı teknikler geliştirmek konusunda İnternet Servis Sağlayıcılar sorumludur...

Artık profil sistemine dahil olmak gibi bir hak tanımlandığına göre artık profil dışına çıkmak konusunda bir teknik geliştirme veya karşı tek-

nikler geliştirme gibi durumlar anlamsız hale gelmiştir.

Erişimler, profillerde kontrol etmek amaçlı olarak takip edileceğinden arşivlenmeyeceğini kim garanti edebilir?

Herhangi bir profile girilmesi zorunluluğu kalktığına göre takip edilmesi ihtimalinden rahatsız olan kullanıcıların ilgili profilleri kullanmaması ve kendi bilgisayarlarında güvenliklerini rahatça sağlamaları ihtimaldir. (Kötümserin notu: Kendi internet güvenliğini sağlamak yerine bir kurum tarafından hazırlanan profileme sistemine güvenen kişinin, aynı kurumun arşivlemeyeceği veya amaçlarından farklı şekilde kullanmayacağı konusundaki teminata da güvenmesi mantıklıdır.)

_Beyaz liste ve Kara Liste oluşturulması süreci...

Daha önce tepki gösterilen kollarından birisi, ilgili listelerin nasıl hazırlanacağı idi. Bu bölüm boş bırakılmış, Kurul'un listeleri hazırlayacağı gibi bir hava oluşmuştu. (Bu kadar ciddi bir yönetmelik hazırlanırken, bu konunun sonra incelemek üzere ertelenmesi beklenemeyeceğine göre...) Yapılan çalışma ile listeleri tanımlayacak kurul, uzman kişiler tarafından oluşturulacak ve kurulun tanımlayacağı kurallara göre Beyaz

ve Kara Listeler belirlenecek. Yönetmelik ile tanımlanan kurul üyeleri; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenen 4, İnternet Kurulu tarafından belirlenen 2, Kurum tarafından belirlenen 2 ve psikoloji, pedagoji, sosyoloji ile diğer ilişkili alanlarda uzmanlığı olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından aday gösterilen 8 uzman arasından yine İnternet Kurumu tarafından seçilecek 4 kişi olmak üzere toplam 11 uzmandır.

Başlıklara detaylı bakılmadığı takdirde, iyi niyetli bir çalışma olarak görülebilir. Zira farklı kurum ve kuruluşlar tarafından belirlenmiş 11 kişilik (hem de uzman) kurulun hazırlanması elbette objektif ve bilimsel bir altyapıyı işaret etmektedir. Ancak tanımlanan “Güvenli İnternet Hizmeti Çalışma Kurulu” detaylı incelendiğinde (ki bu haliyle bile yönetmelikte detaylandırılmamıştır.) görülecektir ki, farklı görüş ve fikirlerin bilimsel bir tartışma ortamını yaratmaktan çok “Kararlar kurullar tarafından alınır” genel kuralına uyum sağlamak çabası mevcut. Kurul bir yönden incelendiğinde; ikisi doğrudan tanımlama, dördü adaylardan seçme olmak üzere 6 kişinin Kurum tarafından belirlendiği, ayrıca 2 kişinin de Kurum bünyesindeki Kurul tarafından seçildiği, bir başka deyişle 11 kişilik kurul içerisinde 8 kişinin bir elden belirlendiği görülebilir. Başka bir yönden incelendiğinde ise, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından

doğrudan belirlenen 4 uzman ile yine aynı bakanlık tarafından belirlenecek 8 kişilik listeden 4 uzman, kuruldaki 8 kişinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenmesini getirmekte.

Sonuç olarak kurul tanımlanması çok iyi niyetli görülse de, görünen o ki, kurul üyelerinin bilimsel altyapı, beceri ve tecrübelerinden çok kim tarafından aday gösterildiği önemli görülmüş. Adaylık süreci de bilimsel araştırma kurumları, Sivil Toplum Örgütleri veya en azından bu alandaki Ticari kuruluşlar ile değil, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu veya Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığı'na yakınlık noktasında düşünülüyor. Bu da doğal olarak akla bilimsel yetkinlik-tense politikalar mı, kurul da belirleyici olacak? (Kötümserin Paranoyası: Uzman kişileri kim belirleyecek? Belirlenen kurallara uygun olarak seçim yapıldığı nasıl denetlenecek?) (İyimserin cevabı: Kurallar konulabildikten sonra uzmanlığı ispatlanmış kişilerin bilimsel yargılarına güvenmek zorundayız. Bilimsel çalışmalara da güvenemediğimiz bir ortamda hiçbir yargı veya çalışmaya güvenmemek gibi bir durum da oluşur ki, bu kimsenin fikrine güvenmemeyi getirir, Kötümserin fikri dahil...) (Kötümserin tartışmayı uzatması: Uzmanlardan oluşturulacak kurullara güvenmemiz isteniyorsa, en azından tanımlanacak kurulun oluşturulması süreci de bilimsel altyapı ve tecrübeye göre kriterler içermek zorunda değil miydi? Bu kriterler

yerine sadece devlet kurum ve kuruluşlarının isimler ve kontenjanlarının tanımlandığı bir liste anlamlı mı?)

Listelerin hizmet sunucu (Web sayfası sahibi) yönü...

Bir de tanımlanan listelerin açıklanamaması, listelerden çıkarılmama durumları açık bırakılmıştı. Bu açıdan da, site sahiplerine “listelere girilmesi açısından inceleme talep etme”, “listede bulunmaya itiraz etme” gibi haklar, başvuru mekanizmaları tanımlanmış. Böylece liste konusu daha şeffaf hale getirilmiş.

Elbette, bu “daha” terimi, tüm eksiklerin giderildiği anlamına gelmiyor. Her ne kadar İnternet hizmeti işini “Güvenli” hale getirmek gibi büyük bir ifade ile yola çıkmış ve böylece belki de belirtilen sistemi seçmeyenleri “Güvensiz” internet ile başbaşa bırakan iddialı bir kurumumuzun bu iddiasını sağlama alacak kuralları içereceğinden tam ve eksiksiz olması gerekse de BTK, yine bazı noktaları sonraki çalışmalara bırakmış. Örneğin, Türkiye’deki internet üzerinden hizmet sağlayacak veya ticaret yapacak kişi veya kuruluşların “Beyaz Listeye girmek” veya “Kara Listedden çıkmak” amacıyla bir devlet kurumu olan BTK ile yazışmaya girmek ve kendisini ispatlamak zorundadır. “Beyaz Liste” ve “Kara Liste” için de objektif ve bilimsel kriterler belirlenmediğine göre, kara listede bulunan bir site sahibinin kendini savunması veya beyaz listeye girmeye çalışacak bir site sahibinin “uygun” olarak hazırlık yapması açıklanan yönetmelik ile mümkün görünmemektedir. Bir de bu konunun, Türkiye’de merkezi veya temsilciliği bulunmayan yabancı kuruluşların bu durumdan haberdar olması, değişiklik için Türk hukuk ve uygulamalarını öğrenmeleri veya yanlış bir yorum yüzünden hizmetten faydalanamayan Türk kullanıcısının, durumu önemsemeyen hizmet sağlayanın adına başvurabilmesi gibi birçok ayağı mevcut.

Sonuç olarak;

Bir çalışma yapıldığı kesin. Ayrıca bu konuda ilgililerden fikir alınmış ve yeniden tartışmaya açılmış olması da olumlu notlar. Ancak insanın aklına; "Bunca tepki olmasaydı, uygulama sürecinde çok ciddi yasadışılıklar yapılmıyaydı, yine de bu çalışma yapılırmıydı?" sorusu geliyor. Zira BTK Başkanı tarafından gerçekleştirilen Basın Toplantısı ve çeşitli basın kuruluşlarına verilen demeçler; Kurul'un hazırlanmış olduğu ilk yönetmelikten çok memnun olduğunu gösteriyordu. Kendi içinde çelişkiler yer alsada, konuşmalar hep ilk yönetmeliğin sonsuz başarılı olduğu yönünde idi. (En azından bu yönetmelik ile değişen bölümleri için...)

Bu sorunun cevabı ise ne yazık ki olumsuz. Bu durum bile kurulun yönetmeliği uygulayış şekline güven

duymamız gereken noktalarda umutsuzluk veriyor. Bundan sonra yapılması gereken ise; hazırlanan yönetmelikte hiç bahsedilmeyen, BTK'nın "Eğitim ve Bilinçlendirme" çabalarını takip etmek, yasal bir yönetmeliğin yasadışı bir çalışma için dayanak olarak kabul edilip edilmediğini gözlemek ve yeni "YÖNETMELİK"lere karşı uyanık olmak. Zira her an, Bilgi Teknolojileri İletişim Kurulu iyiliğimizi bir kez daha düşünebilir.

Kaynakça

1. "Daha Güvenli İnternet... Ama kimin için?", Yard. Doç. Dr. Kökten Ulaş BİRANT, TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Bülteni, Sayı: 253, Haziran 2011
2. "Güvenli İnternet Hizmetine İlişkin Usul ve Esaslar Taslağı", Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 04.08.2011 tarihli duyuru

Neler olmuştu? Haziran 2011 – 253 sayılı Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şube Bülteni'nde "Daha Güvenli İnternet... Ama kimin için?" başlıklı yazımızda detaylı olarak açıklamaya çalıştığımız üzere, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'muz tarafından hazırlanmış bir yönetmeliğin 22 Ağustos 2011'te yürürlüğe girmesinin olası sonuçları pek de iyi niyetli görünmüyordu. İlgili yönetmelik öncesinde "yasaklı isim tanımlamaları" uygulaması ile kullanıcıların güvenini kaybeden kurumun, bir yönetmelik ile yasaklı siteler uygulamasını "Güvenli İnternet" başlığı altında yasal ve kurallara bağlı olarak sürekli kılmasını açıklamıştık. Bu süreçte ülkemizde yapılmış tüm protesto çalışmalarının nedenlerini de yorumlamaya çalışmıştık.

Genç Meslektaşlarımızı Mesleğe Hazırlıyoruz

Üniversite eğitimini tamamlayan genç meslektaşlarımızın çalışmak istedikleri meslek alanlarına karar vermelerinde yardımcı olmak ve ilgi alanlarını genişletmek amacıyla Şubemizde yeni mezun üyelerimize yönelik eğitimler düzenlenecektir. Özellikle son üç yıl içerisinde üniversiteden mezun olan meslektaşlarımıza yönelik düzenlenecek "Mühendisliğe Hazırlık Seminerleri" kapsamında meslek alanlarının tanıtılması, çalışma hayatında sıklıkla kullanılan yönetmelikler ve temel malzeme bilgilerinin yer alması planlanmıştır. 26 Eylül ile 6 Ekim tarihleri arasında düzenlenecek olan seminerler 18:00–21:00 saatleri arasında Şubemizde gerçekleştirilecektir.

Eğitilmeye katılmak isteyen üyelerimizin Şubemize bilgi verebilirler.

Katılım devamlılığı gösteren üyelerimize "Katılım Belgesi" verilecektir.

26 Eylül Pazartesi	<ul style="list-style-type: none"> Meslek odası, TMMOB, Çalışma hayatında sıklıkla kullanılan yönetmelikler Mühendislerin çalışma alanları
27 Eylül Salı	<ul style="list-style-type: none"> Proje kavramı oluşturulması Proje yönetimi Sistem mühendisliği
29 Eylül Perşembe	<ul style="list-style-type: none"> Otomasyon için temel bilgilerin tanıtılması Otomasyon uygulamalarının Enstrüman bilgisi Bina otomasyonu Zayıf akım sistemleri
30 Eylül Cuma	<ul style="list-style-type: none"> Yapı tesis süreci Serbest Mühendislik uygulaması Proje Uygulama ve denetim süreçleri Keşif hazırlama, yapı yaklaşık maliyet hesabı
3 Ekim Pazartesi	<ul style="list-style-type: none"> Enerji alanına ait yönetmelikler, temel bilgiler Üretim, İletim ve Dağıtım Enerji Verimliliği, Enerji Yöneticiliği kavramları BEP Yönetmeliği
4 Ekim Salı	<ul style="list-style-type: none"> Haberleşme alanına ait temel kavramlar Bilgi iletişim ağları
6 Ekim Perşembe	<ul style="list-style-type: none"> Mühendislik uygulamalarında sıklıkla karşılaşılan malzemeler hakkında bilgilendirme Veri kabloları